ЦЕТИЊСКИ ВЈЕСНИК

ИЗЛАЗИ СРИЈЕДОМ И СУБОТОМ

Цијена: за Црну Гору на годину 10 круна, на по године 5 круна; ван земље 15 франака у злату.

Уређује: **ОДБОР**

Адреса: „Цетињски Вјесник" — Цетиње; Adresse: „Le Courrier de Cettigné" — Cettigné (Monténégro)

За ЦРНУ ГОРУ појединн број 10 пара.
За СТРАНЕ ЗЕМЉЕ појединн број 20 пара.

БРОЈ 55. ЦЕТИЊЕ, СРИЈЕДА 11. ЈУЛА 1912. ГОД. ГОДИНА **V.**

Цетиње, 11. јула

Догађаји, који се у пошљедње вријеме одигравају у Турској, привлаче на се општу пажњу. Ситуација у отоманској царевини постаје све критичнија и замршенија. Расуло се осјећа на све стране. Читави крајеви се одмећу од власти, војска за њима запристаје и диктира своје услове, наперене и противу владе и противу режима, незадовољство све јаче буја и све веће размјере узима, а у земљи је завладао прави хаос.

Што ову ситуацију чини још тежом и критичнијом, није толико у односима ове државе према другим државама с поља — ни због рата с Италијом, ни због нередовних пограничних односа, — нити у устанцима и незадовољству у самој њој колико у томе, што је чак и у самој војсци избило незадовољство, што се она буни и што она хоће у државне послове да се мијеша и да своје захтјеве диктира.

Баш у тренутку кад се државна власт хоће да користи војском и да помоћу ње уводи ред и поредак и у земљи и ван ње, та иста војска не само што одриче послушност, него још и намеће своје захтјеве и тражи, да се она слуша.

На страну побуњених Арбанаса, који се оружани налазе у планинама одметнути од власти, прилазе многи официри и војници, а они, који се нијесу одметнули, ипак су близу тога да сваког тренутка пријђу одметницима и да с њима рамо уз рамо оружаном руком војују за оно што сад из касарна захтијевају, а што је очигледно уперено противу реда и поретка у земљи.

А захтјеви њихови ни мало нијесу мали. Они траже да се с министарског положаја збаце многи министри, а тако исто и да се растури младотурски комитет, што другим ријечима значи, да се садањи властодршци збаце и да се мјесто њих други поставе.

Колика је опасност од тога, види се на први поглед, а колико је она озбиљна показује и пад досадање владе и натезање док се нова влада образовала.

И то се дешава само након четири године од како је уставност у отоманској царевини заведена и од како је револуционарни покрет ново стање у земљи увео. И као што је онда војска стојала на чело покрета, тако се и сада опет ставља.

Када је 1908. г. у јулу револуција у Турској извршила преврат и увела уставност, обзнањено је било да ће се увести и много жељене реформе у европској Турској и да ће се признати равноправност хришћанима у њој.

Четири године већ су прошле, а од испуњење тих обећања не би ништа. Због тога је почело да избија незадовољство противу оних који су били на врховима, те је то незадовољство у пошљедње вријеме стало и јаче на површину да избија. Почело је да се стијече увјерење, да се промјеном у Турској није ништа добило и бурни валови незадовољства стали су да захватају чак и оне, који су били привърженици новог стања, запљускујући и љуљајући и само постоље властодржаца у царевини.

Налазећи се пред том опасношћу и видјећи да незадовољство све више расте и да врло лако може до пропасти да их доведе, и сами чланови владе почели су да траже излаза како не би њихова унутрашња управа банкротирала и њихова политика према народностима претрпјела слом.

И док су они лутали и тражили начина како да се помогну и како да задобију поново јавно мњење за себе, избила је побуна Арбанаса, а одмах затим и незадовољство у војсци, које је проузроковало, да се војни гарнизони у многим мјестима побуне, побјегну у планине, одметну од власти, придруже устаницима и да оданде диктирају своје захтјеве.

Она иста војска, велимо, која је раније вршила промјену како на пријестолу, тако и на врховима управе земље, сад је устала опет за спас земље против оних истих, које је била раније истакла!

Пад владе је капитулација пред захтјевима побуњене војске.

О томе се износе ове појединости:

Када је официрска лига предала ултиматум за свргнуће министра војног, оставила је кабинету Саид паше десет дана рока, да то изврши. Тај рок истекао је прошле сриједе. За то вријеме официри су преговарали са Арбанасима и на своју руку радили су да с њима склопе мир, што је нашло на одобравање у свима војничким круговима, па је чак и дивизијар у Митровици с тим планом сагласан био. Кад су с Арбанасима углавили мир, о томе су извијестили и Султана и тражили да свргне Саидову владу и растури младотурски комитет. Тај захтјев потписали су двије стотине официра, а два команданта потврдише, да је то једини начин, да се спријечи опасност, пред којом се земља налази. Из бојазни, да незадовољни официри не пођу на Цариград, влада је домисионирала и сад се ради све само да се Младотурцима избије власт из руке.

Као што се из свега овога види, Турска се налази пред озбиљном опасношћу и од држања турских државника зависи све: хоће ли ова озбиљна криза мирно пребродити или ће довести до поновне револуције, чија и најмања искра може врло лако Балкан да запали.

Било ма како, главно је, да је питање о унутрашњој управи у отоманској царевини и држање Турске према народностима постало актуелно и да ће се оно морати коначно ријешити и извести на чистину.

Цетиње, 11. јула

Талијани у Триполису напредују полагано, али сигурно. Послије заузећа важне стратегиске тачке Мисрате долази на ред оаза Зуара, у којој је концентриран главни дио арапских и турских чета. Генерал Гарлони је већ предузео мјере, да запосједне каравански пут уз туниску границу код Регдалине и тиме спријечи довоз хране у Зуару. Код самог града Триполиса влада потпун мир. Исто тако код Дерне, Тобрука и Бенгазија. У свим тим мјестима подижу Талијани нове зграде за владина надлештва, школе, здравствене институције и друго, уређују улице и луке, једном ријечи провађају цивилизацију.

Чешко-њемачки споразумни преговори наставиће се опет. До дефинитивног ресултата још није дошло. „Prager Tagblatt" јавља, да ће се до конца овога мјесеца довршити цијели нагодбени елеборат и предложити министарском вијећу, а чешки земаљски сабор да ће се састати 8. јула; засједање би трајало до 4. августа, те ће се постигнути споразум без сумње прихватити. „Bohemia" пише, да ће одлука пасти тек половином будуће недјеље.

*

Адвокат Перо Максимовић у Смедереву организује у Србији нову сељачку странку, која наилази међу сељацима на велики одзив. У владиним се круговима новој странци не приписује важност. Између старорадикала и њихових дисидената доћи ће по свој прилици до измирења посредовањем Николе Пашића, премда против тога ради Протић.

*

Из посаде у Драчу дезертирао је један мајор са више субалтерних официра и двадесет момака. Официри 1. и 21. дивизије у Пећи изјавили су се за устанике. У војсци је побудила велико задовољство вијест, да је кабинет Кучук Саид паше демисионирао. Из Скадра опет јављају, да се устанцима прикључило више миридитских угледних породица. Бојазан је да на читавом подручју Миридита не букне устанак.

*

На острву Банка у холандској Индији побунило се триста урођеника, који су били запослени у рудокопима. Бунтовници су навалили на канцеларије рудокопа, те су убили једну особу. Морала је посредовати војска, која је употребила оружје. Погинула су три бунтовника, а 15 их је рањено.

*

Немири у Персији не престају, те се чак положај погоршао, јер се бивши шах Мухамет Али налази опет у Асербејџану, гдје подузима мјере, да јаком војском крене против Техерана и да засједне на персиски пријесто. Око њега се сакупило много туркменских чета.

Побуна Арбанаса

— Власти немоћне да заведу ред —

Побуна Арбанаса све се више шири и све се више испољава како су власти турске немоћне да јој стану на пут и поред тога што се једнако нагомилава вјоска у побуњеним крајевима.

О кретању Арбанаса и стању у побуњеним крајевима има ове вијести:

Јуна 27. и 28. стигао је приштинским војним властима глас од аскера из каракола у Подујеву да су опкољени и да умиру од глади. Арбанаси су их са свију страна опколили, и храна им није могла стићи ни с које стране. Приштински командант у споразуму са мутесарифом одмах је наредио да се јака војна одјељења крену ка Лабу у помоћ опсаднутима у Подујеву. Војсци је крчила пут батерија топова. Ни пола сата од Приштине нијесу били одмакли, а Арбанаси су их већ почели узнемиривати и тако се низала читава серија битака. Може се рећи да је било борбе на сваком километру. Док су се Арбанаси тукли са војском и спријечавали је да се пробије ка Подујеву, 29. јуна је Приштина била тако узрујана, становништво је толико отворено показивало своје симпатије за устанике арбанаске, да је једног тренутка изгледало као да ће доћи до крупних догађаја и у самој Приштини. Чаршија је демонстративно затворена и ни до данас није још отворена. Војске није било довољно. Истом кад се приштинско становништво овако отворено изјаснило против власти, почела је долазити и тек сад у Приштини има 12 табора. Муслиманско становништво непрекидно држи своје скупове по џамијама и беговским конацима.

Грађанство града Приштине, кад је почео топ одјекивати око Гази Местана, почело се сакупљати по џамијама на зборове. Са потписима муфтије, мудериза, свега духовенства и стотине највиђенијих грађана упутило је телеграме Султану, Вел. Везиру, уредништву „Сабаха" и „Ифхама", у којима моли да нареди да се обустави братско крвопролиће. С обзиром на то што међу побуњеницима има образованих и добрих људи, каже се у телеграму, разумно би било да се изашиље једна непристрасна комисија, која би се упознала са праведним захтјевима њиховим. Но све то пошто претходно умукне топ и пушка и престане да се крв лије.

Поводом арбанаске декларације и телеграма приштинског грађанства влада је дуго вијећала на сједници, која је трајала седам пуних сата и као ресултат тога дугог договарања упутила је приштинском грађанству и арбанаским покретачима буне овакав телеграфски одговор:

„На молбе и захтјеве приштевачког грађанства да се обуставе војне операције и узму у обзир жеље и тражења одметнутог народа и његове интелигенције, власти не налазе да су захтјеви побуњеника легитимни и оправдани. Што се тиче побољшања и економског унапређења Арнаутлука на томе се већ ради. Власти су склоне да узму у поступак оправдане и законите жеље, а ако такве постоје нека се испошљу изасланства и обрате вилајетским властима. Нека се мирно становништво не плаши од војних операција, ове су намијењене само противу бунтовника. Према овоме чаршију треба отворити. Ово треба саопштити муфтији и његовим друговима како би ови у потребном случају могли својим савјетима дејствовати на побуњенике".

Из телеграма упућених из пећске, ђаковачке и призренске казе Султану види се да Арбанаси траже: потпуну промјену кабинета, распуштање парламента, образовање нове независне владе и поновне парламенатске изборе, на којима ће грађани слободно гласати и бирати себи независне посланике.

И поред оног одлучног одговора владе, на Косову сад не пуца пушка и топ. Експедиција је из Приштине, борећи се, стопу по стопу, потискивала Арнауте и продрла, како се чује, до Подујева. У борби је овој, разумије се, пало доста жртава и с једне и са друге стране. Уобичајено је да се погинули војници сахрањују тамо гдје падну, а 15 20 рањених војника донесено је у приштевску војну болницу.

1. јула виђени опозиционари у Приштини добили су из Гилана писма, у којима им се јавља да је и тамошње грађанство у знак солидарности затворило чаршију.

Арбанаси су јавно држали зборове по џамијама у Приштани. На тим зборовима донијете су одлуке да арбанаски покрет потпомогну. Власти нијесу имали снаге да те зборове растјерају. 29. јуна у Приштини тјерали су војници два везана Арбанаса и кад су пролази поред једне од џамија, у којима су држали Приштевци збор, излетјела је руља и отела аскерима пушке и ослободила хапсенике. Власти нијесу смјеле ни да покушају што против ових бунтовника.

Око Јуника и у Јунику самом налази се на окупу и под оружјем око 10.000 Арбанаса под заповједништвом Риза бега из Ђаковице.

Има три-четири дана како се упорно одржавају гласови да су устаници освојили на јуриш Ђаковицу, чија се посада готово листом солидарисала са побуњеницима. Сад се сва ова сила арбанаска спрема на Пећ.

Поглед по свијету

Савез између Русије и Јапана

Боравак једног од првих политичких личности Јапана, кнез Кацура, у Петрограду доводи се у везу с нарочитом мисијом. Његовој посјети није се испрва давало никакво веће значење, али, како се сад дознаје, Кацура има важну политичку мисију. „Times" и «Новоје Времја» јављају, да се ради о савезу између Русије и Јапана. „Times" тврди,

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE ĐURĐE CRNOJEVIĆ

да је савез већ скоро свршена ствар. Русија препушта Јапану слободне руке у јужној Манџурији, а Јапан Русији у Монголској. Јапан се још обавезује, да ће Русију на Далеком Истоку, ако буде нападнута, активно помагати.

Овај савез, ако се обистини садашња вијест новина, знатно ће измијенити садашњи положај на Далеком Истоку. Русија се, изгледа, бар за догледно вријеме дефинитивно одриче великих циљева на Тихом Океану. Садашњи њен посјед послије овог савеза неће бити угрожен и она ће моћи тежиште своје снаге без икакве опасности пренијети у Европу. Природно је, да ће се њен утицај у европским питањима од сада јаче осјећати.

Како ово не може бити особито мило Њемачкој, то „Times“, доносећи вијести о савезу с Јапаном, додаје, да Русија није хтјела да послуша допаштавање у Балтичком Порту, која су хтјела да је заваде с Јапаном.

Анархија у Турској

Тек што дође вијест, да је Турска добила министра војног, кад одмах стиже и друга: да је читав кабинет поднио оставку. Тако се догодило оно, што је било неизбјежно а што се предвиђало, чим је одступио Махмут Шефкет паша. Тако је Турска остала без владе.

Ко ће саставити нов кабинет првих дана се није знало. Поуздано је, да се за ту част данас није нико отимао. До сада је влада била оруђе младотурског кабинета. Али сад је велики дио официра спреман да оружјем скрши власт комитета. А јамачно и Младотурци нијесу још изгубили све присталице у војсци. Војска, једина сила која држи Турску, данас је у два непријатељска табора. Сваки од њих хоће да има владу по својој вољи. Ту заиста није лако бити шеф кабинета. Осим тога: — устанак у Арнаутлуку и Старој Србији, четовање по Македонији, буна на Ливану, рат у Арбанији и рат са Италијом.

Демисија кабинета дошла је баш у часу, кад су изгледи за мир с Италијом били прилични. Већ су у Рим стигли и повјереници турске владе, који су имали неколико конференција са Болитијем о бази за преговоре. Сад ће, разумије се, и ова акција морати бити обустављена.

Нову владу образовао је Ахмет Муктар паша и у њу су ушли неколико истакнутих људи, па и Арбанаса, али ни један Младотурчин.

Сукоб између Русије и Кине

Од како је у Кини проглашена република настала је гора анархија, него у Турској послије проглашења устава. Младотурски режим је бар у почетку, имао на расположењу јаку војску. Кинески републиканци тога немају и сад се Небеско Царство распада. Монголска је отпала. Тибет исто тако, а у најновије вријеме и Јунан. Велике силе, које имају у том интереса, Русија, Енглеска и Француска, одмах су ступиле у преговоре са овим побуњеним провинцијама и на неки начин се начиниле њиховим протекторима.

Републиканска влада је на то неки дан изјавила да ове уговоре, који су склопљени са дијеловима кинеског царства, не признаје. Али то непризнавање не женира никога. Новоје Времја на тај кинески протест презриво поручује влади у Пекингу, да пусти Монголску на миру, а нека гледа своје прече послове.

Сад је настао нов сукоб између кинеске владе и Русије. У кинеском Туркестану поубијале су кинеске чете око стотине руских поданика мухамеданаца. Русија је тражила задовољштину: оштету породицама поубијаних и да се убице строго казне.

У случају, да кинеска влада не буде у стању да ово изведе, пријети руска званична нота. Русија ће бити принуђена, да сама предузме потребне мјере за заштиту својих поданика. На то је кинеска влада одговорила, да јој овај случај није познат и да ће одредити истрагу.

Оваквим одговором се руска влада није задовољила и сад се очекују «потребне мјере» од стране Русије.

Оштета Турској

„Bosnische Post“ има врло интересантан телеграм из Беча, у коме јој јављају, да су у „Bodenkreditanstalt“ биле конференције оних банки, које су прије три године, поводом анексије Босне и Херцеговине, тадањем заједничком министру финансија барону Буриану дале предујам од 35 милиона круна, који су употребљени за оштету Турској. Садањи ће заједнички министар финансија, витез Билински, овај дуг подијелити у 48 годишњих рата. Поједине ће рате бити унесене у босански буџет. Односне ће банке влади издати банковне задужнице.

На то један хрватски лист у Сарајеву примјећује: «Шта се то с нама догађа, видимо, да ни сами не можемо никад предвидјети. Опредијељено је, да се оштета Турској за Босну и Херцеговину подмири из кесе Аустрије и Угарске, а ето нови министар то жели да крпи, и да Босни и Херцеговини наметне нови терет».

Све љепше од љепшег!

Срби у Новопазарском Санџаку

— Безвлашће царује на све стране —

Када смо закључили прошли број нашег листа, из Новопазарског Санџака од једног нашег пријатеља добили смо телеграм, чија нас је садржина јако потресла. Наш пријатељ јављао нам је:

Ноћас у два сата по поноћи пред свједоцима жандармериска патрола по наредби свог команданта Енвер ефендије без икаква узрока истукле заслужног и уваженог трговца Саџи бега Бајровића.

Дакле и саме власти почеле су да злостављају мирне грађане, који и онако нијесу никако заштићени од разнијех разбојника и зузумћара.

Мало им је што се све становништво у Санџаку превија као црв под притиском зулумћара, него и саме власти сад кидисавају, да дотуку оно што је остало читаво од обијести разбојника.

Зулумћари прште миран свијет по селима, а жандарми опет навалили на мирне грађане по варошима!

И до сада је наш народ у овом крају страдао од разбојничких зулума, али ова година је у томе зацрнила. Слушајући о подвизима Арнаута на Косову и Метохији, и силеџије у Санџаку постали су ратоборни. Препредени и на све готови само да што више пљачкају, они су процијенили да им власти не само не могу, него и не смију ништа урадити, па ма шта учинили. С тога су образовали разбојничке чете, које крстаре из једног села у друго, убијају и пљачкају наш незаштићени свијет.

У Новопазарском Санџаку ти разбојници спремају прави покољ Срба. Ма да је разбојник Алко Гусињац давно погинуо, разбојници су ових дана образовали чету осветника, који ће Алка да освете на тај начин што ће поубијати што више Срба. Стога су Срби почели да продају своја имања, па да траже спаса у бјегству.

Има неколико села у околини Новог Пазара, у којима нијесу сељаци ни ралом заорали, јер се нијесу смјели на њиви помолити.

Сјенички крај стријепи од злогласног разбојника Шабана и његове дружине. Они не штеде ни цркве ни школе, пљачкају гдје шта стигну, пријете и убијају. За непун мјесец од Митровице до Прибоја погинуло је десет Срба, а пљачкама и отимачинама ни броју се не зна. Против тих разбојника власти не предузимају ништа, или што су немоћне, или што им не смију ништа. С тога није никакво чудо што број тих разбојника сваким даном постаје већи, а према томе и невоље нашег народа све теже и горе.

Насиље извршено над ни кривим ни дужним бегом Бајровићем показује, да ни грађани у варошима неће бити ни у колико поштеђени и да је на њих сада ред, да својим животима плаћају обијести и самовољу самих органа власти.

Далеко се дотјерало!

Мисли

Имати срећу стално, значи бити разумно вриједан.

*

Нема ништа обијешено што ће ти само пасти, него га треба скинути.

*

Судбина постоји само за оне, којима служи да на њу сваљују грешке своје.

*

Ко другога брзо суди, себе још прије пресуди.

*

Ако си и сувише срећан, пријатеља напусташ, а ако си и сувише несрећан, он те напушта.

Валси

Српство

Спаљена српска школа и црква. Једна гомила зликоваца Арнаута спалила је прије неколико дана српску школу и цркву, која је уз школску зграду у селу Страњанима, близу Сјенице. Зликовци су се били прикрили да из мрака убијају Србе, који би дошли да гасе школу и цркву, али како су те грађевине у страни од села, сељаци су тек сјутрадан видјели каква их је несрећа снашла. Мутесариф у Сјеници обећао је свештенику Владимиру Пурићу и сељацима да ће повести истрагу.

Опљачкана Соколица. Из Приштине јављају, да су неки дан турски војници извршили звјерски напад на српски манастир Соколицу, недалеко од Митровице у Старој Србији. Том приликом војници су опљачкали из манастира: златан крст и путир, шест књига, црквени ковчег на новац, ковчег Богородице и једну велику икону. Кандила су, пак, пообарали а завјесу на царским дверима сасвим поцијепали.

Затварање југословенске изложбе. Према рјешењу одбора за приређивање четврте југословенске умјетничке изложбе у Биограду, она је затворена 10. јула. До сад је посјетило изложбу 12.700 посјетилаца. Чист приход износи 10.800 динара.

Грозна несрећа од леда. Из Босанске Градишке телеграфишу за ову грозну несрећу од леда: Концем јуна лед, тежак до по киле, побио је пола села нашег котара. Усјеви сасвим пропали, кровови са кућа попадали, живина побијена, марва израњена, народ остао без хљеба и крова. Завладало велико очајање. Јаук се разлијеже, да се срце следи слушајући. Ова година ће за многе крајеве бити одиста гладна година, јер је била пуна непогода: У прољеће сњежне буре и мразови, који уништише воће и добар дио винограда. Послије кишурине и поплаве, а сад, ево, сваки час олујине и лед!

Словенство

† Генерал Стољетов. 27. јуна умро је у Царском Селу у својој 78. години херој са Шипка-кланца генерал Никола Григоријевич Стољетов. Још као младић одликовао се у одбрани Севастопоља. Касније је учествовао у војни на Кавказу и у свима ратовима и војним еспедицијама Русије шесдесетих и седамдесетих година у Азији. Али популаран у свем Словенству је постао у великом рату 1877. и 1878. године. Он је организовао бугарски устанак и био командант устанка. Као командант првог одјељења генерала Гурка пријешао је Балкан и учествовао у безбројним бојевима. Од 25. јула до 12. августа командовао је на Шипка-кланцу. Ту је три дана са релативно незнатним бројем војника одбио јурише Сулејман пашине војске. Самог 9. августа одбио је 10 турских јуриша. За одбрану Шипке награђен је крстом Св. Ђорђа. Вјечан му помен.

Професор Влахо Буковац у Загребу. У суботу је у Загреб стигао из Прага професор Влахо Буковац, којега је земаљска влада позвала, да за нову свеучилишну књижницу наслика велику алегоричку слику, у којој ће бити приказан развој хрватске књижевности од дубровачких почетака до дана данашњега. Земаљска влада је у ту сврху одредила 14.000 круна. Буковац је — како чујемо — већ почео са предрадњама за овај умотвор.

Позоришне реформе

— Рад Н. Позоришта у будуће —

У недељу је завршена сезона у Народном Позоришту. То је била посљедња представа овога љета, а требала би да буде и посљедња са старим позоришним персоналом и под старим условима.

Не треба много студије, па да се дође до закључка, да од нове сезоне Н. Позориште треба да почне са свијем изнова рад и са новим персоналом. Ово друго у толико је лакше постићи пошто свима члановима ангажмани истичу у овој завршеној сезони.

Прошло је више од двије године од како је на Цетињу основано стално позориште и како је мала дилетанска позоришна трупа претворена у Краљевско Народно Позориште. Како је за све ово вријеме, с малим изузетком, позориште једнако радило на Цетињу, то нам је свима врло добро познато кроз какве је све перипетије прилазило, шта је све до сада радило и урадило и какве је резултате постигло.

Бавећи се с времена на вријеме Н. Позориштем, ми смо имали прилике да обиљежимо јасно наше становиште према њему и да укажемо на све мане и недостатке у њему. И без тога, то је посјетиоцима позоришта довољно познато. Зато се и не мислимо на оно што је било нарочито да заустављамо, нити мислимо да опширно говоримо о томе што

ПОДЛИСТАК

Из друге књиге

„СТАРИ МОТИВИ“

— Мићун М. Павићевић, Цетиње —

Машан Драгов

Страх никад није ледио му груди,
Ни сумња душу тровала и била;
Свакога јутра кад зора заруди
Он се пентрао уз стрмна точила.

И оштри ханџар носећи у зубе
Хвато се чврсто за литице голе;
Док су камењи и оштрице грубе
Његове босе ноге боле, боле.

А кад се на врх од Главице Спушке
Јавио Машан орошена лица:
Раздрљи груди космате и мушке,
Горди Спуж сјече испод трепавица.

„Овдје су моја браћа и дружина
Крв лила против отоманског бјеса,
Овдје је свака рупа и јазбина
И сад крцата костура и меса.

„Овдје још стрше крвави мунари
И хоџа рају плаши дивљом виком;
Овдје су моји познаници стари
Мрли, ћутећи, под оштрим челиком.

„Па и још Турци кроз Град коње јашу
У срце нашег огњишта и куће,
И тлаче поља — дједовину нашу“ —
Јекну, и проли витез сузе вруће...

Из тврдих кула к'о рој црних врана
Ниче гомила сурових пандура,
И јурну дивља чета на Машана,
И наста вапај, лом, вика и бура.

С планина тврдих каткад сунце бљесне,
А Зета шуми, пјева пјесму стару;
Машану ватра из кумбура кресне,
Крв пљусне, ријез тупи се ханџару.

Кад ране, тмина, јека, бојна игра
Витезу бјеху досадили више,
Скочи, полетје, попут младог тигра
Кроз пљусак вреле од танади кише.

Задњи руј сунца још Једноше грије,
Машан се краде кроз горе, дубраве,
На ханџар, пушке, сребрне врбије
Нaниз'о мртве јаничарске главе...

ГОСПОДИН МАЈЕ

— Jules Claretie — (2)

Спасоше га.

Кад му се повратила свијест, рече просто:

— Пошао сам, да будем сретан! Ах хвала вам. Можда је злочин.

Неколико мјесеци послије тога удала се Мадлена за богата трговца. Маје је био на свадби. У цркви, послије мисе, остао је један час клечећи, са челом у длановима, док је поворка прошла мимо њега.

— Еј! Маје! — рекоше му.

— Пустите га, — рече неко, — он се моли.

Одиста Маје је молио: плакао је.

III

Од оног је дана Маје био тужан и самотан чиновник. Уредио је свој живот као џепни сат. Претворио се у праву машину: но та је машина мислила и трпила.

Сваког је јутра у пети сат ишао у своју канцеларију. Требало му је проћи вртом Тиљерија. Маје је носио собом свој доручак. Крух је често подијелио с лабудовима великог басена.

Лабудови га упознаше. На његов глас, они би се слетјели и долазили, да узму из његове руке крух, што им га пружаше. Дадоше се чак и миловати од гобавца, који пушташе, насмијан, своју мршаву руку да глади њихово перје, бијело и глатко.

— Бар ме ови воле и не налазе, да сам ружан, — говорио је.

Био им је надјенуо имена, која му дочаравају старе успомене.

Један се од њих звао Јаков, по имену старијега брата, којега је Маје веома волио и који је умро.

Једном се Маје у канцеларији замислио и тихо насмијао.

— У што сте се замислили, Маје? — питају га.

Одговори:

— Мислим на своје лабудове.

Људи држаху, да је полудио и смијаху се.

IV.

Идући једног јутра на рад, опази Маје гомилу људи пред вратима неког трговца бакрореза. Приступи ближе. Свјетина се смијаше. Маје држаше, да се преварио, чувши своје име. Усправи се на прстима и могаше напокон видјети, што то свијет посматра.

Сиромашак Маје!

Оно, што је посматрала гомила, што сањаше, да се она смије шумно и управо бијесно, јаох! то бијаше његов портре, властита његова слика, карикатура његова и његово име.

Несретник се познао. То бијаше Донета он.

Умјетник, — умјетник, који га је опазио јамачно на дан заузимања Лувра, — приказао га оружана црвеним кишобраном, гдје свом снагом удара по једном краљевском гардисти, што се пружио мртав.

Њега, Маја, који је рањеника одбранио од убојица!

Донета, тако је.

Од његове мршаве фигуре направио је сликар наборану, злобну и подругљиву маску, и карикатуриста није заборавио ни кратких

је кочило точак напретка ове просвјетне установе наше и што је и проузроковало да је оно стално у назатку било, што је традиција била више у негативном, него у позитивном смислу.

Овдје ћемо само, прије него пређемо на рад у новој сезони и на препраме за њ, истаћи то како се с правом могло да очекује, да би, при завршетку ове сезоне, требало и морати бити, да је и наша позоришна управа изашла из досадашње своје пасивности и резерве и приказала јавно бар материјални резултат рада, кад и онако о моралном ни говора не може да буде: да је путем јавности изнијела извјештај о свом раду у прошлој сезони онако, како је то већ свуда ред и обичај. Биоградско позориште је већ изнијело јавности извјештај о свом раду у прошлој сезони, а тако и новосадско и загребачко, па, чак шта више, ова два посљедња изнесоше путем јавности и програм свог рада за нову сезону.

Широко је и пространо поље рада, које наше позориште у новој сезони очекује. Али оно је и тешко. Та тежина је у толико већа што до сада још ни покушај није учињен за сталним и систематским планом. Зато се и с правом очекује, да ће се он бар од сад изводити и много озбиљније и много стручније.

Ако икоме, нашем позоришту су потребне коријените реформе. Ако се хоће успјеха, ако се хоће напретка, оне морају бити дубоке и систематски проведене.

Ми имамо позориште, али немамо ни доброг ни довољног персонала. Чак немамо ни потребног персонала. Са репертоаром, декорацијама и другим материјалом и најнасушнијим потребама још горе стојимо; управо рећи онако како се стојало онда, кад је и отворено.

С обзиром на личност, која представља врховну и надлежну власт над Н. Позориштем, г. заст. мин. просвјете, наше је дубоко увјерење да ће он и хтјети и моћи и умјети, да се побрине и да ће на управу довести најпогоднију и у колико је могуће позванију личност за то, која ће бити у стању не само да изврши реформе у позоришту, него да их и изведе до самих танчина како би једном и ова тако корисна и тако потребна просвјетна установа наша пошла путем прогреса.

Да би се тај рад олакшао и у неколико за њ терен припремио, прва и главна би дужност била да се ово вријеме од двомјесечног одмора искористи, а не да се лакомислено спраћи ни у шта, као до сада што је чињено.

Ангажман чланова треба извести путем јавног натјечаја, расписаног конкурса. До сада тога није било, али зато што је то закулисно рађено и за то што су више одлучивали лични моменти, односи, симпатије и везе, него обзири према умјетности и позоришним интересима, па је и природно било што смо имали ансамбл, који није био ни добар, ни комплетан, ни довољан, ни какав треба. Ни географске прилике, ни позоришне финансије, па, чак, ни досадањи реноме Н. Позоришта није нам дозвољавао, да се за ангажман користимо пробом глумаца, њиховом игром за ангажман, као што је то свуд на страни, али зато је ипак дозвољено да се бар користимо расписом за натјечај, чиме ће се моћи лакше одабирати, прикупљати и комплетовати снаге него досадашњом праксом, која је била све прије али не и коректна.

И ако средства, којима наше позориште располаже, нијесу ни из близа онаква да одговарају стварној потреби и да се бар колико могу мјерити са позориштима другим, ипак ми заступамо становиште да глумци треба да буду боље одабрани и боље награђени. Дајте, да вам се да, т. ј. снабдите позориште добрим снагама, које ће моћи задовољити публику и одговорити правим захтјевима позоришне умјетности, ма и скупље, али ће вам се то исплатити, јер ће публика и чешће и радије походити позориште. Добар радник није никад много плаћен, јер ће он то увијек одрадити. Најзад боље је и мања, али јача трупа, него већа са неупотребљивим или лошим персоналом.

Ту би се такође требало нешто учинити и на стварању подмлатка из домаћих снага, чему није до сад поклањана готово никаква пажња.

Упоредо с тим, за вријеме овог одмора, треба радити и за стварање репертоара, који је до сада био јако слаб, често неизводљив или, још чешће, рђаво изводљив, а при том без икаквог смисла, норме и систематског рада, него је ишло све на дохват, без разбора и критике.

Важна је ствар добар персонал, ваљан и комплетан ансамбл, али је још важније добар, пробран, смишљен и нарочито за наше прилике удешен репертоар. Може позориште да буде свуда искључиво умјетност, али код нас је потребно да позориште буде школа, па зато и његова васпитна, чак и дикдатична страна треба да буде првјенствена.

Само тако Народно Позориште може бити *народно*: национални и умјетнички дом!

Томе се, као што рекосмо, није до сад указивало никаква пажња, а нарочито тај дјелокруг рада није ни контурисан, а још мање обиљежен.

Овдје нам је згодно да напоменемо, да би и на сам језик како у самим дјелима, тако и приказивача озбиљна пажња требала да се обраћа, што до сада није био случај, те смо често слушали комаде са накарадним и несрпским језиком у најразновренијим жаргонима и дијалектима, јер ако нам Н. Позориште није било књижевно-умјетничка академија, оно је требала да буде бар српска језикославна академија.

И остале позоришне реформе треба извести по једном логичном плану и по напријед утврђеном принципу. Без тога — а до сад је тако било — не може да буде ништа; нарочито о напретку и лијепој будућности ни помена.

За једну велику културну установу као што је то Н. Позориште тражи се озбиљан рад, спрема и способност. Тога нијесмо имали до сада прилике да видимо, а да је одиста и тако, најбољи је доказ то, што послије двогодишњег његовог рада, послије толиког натезања и лутања видимо да још ни један, који је на управи ове установе био, није ни покушао да и пројектира, а камо ли да поради да се из овог хаоса изведе и реформише како бисмо на Н. Позориште гледали ако не као на жижу наше народне просвјете и умјетности, а оно бар на национални и умјетнички дом.

Ове мисли на брзу руку стављамо на папир тек да бисмо указали на правац будућег рада, а о самим реформама, које се треба и морају да изведу у нашем позоришту, с обзиром на сличне установе других народа, проговорићемо у нарочитим чланцима, а то ће бити најбољи доказ да се види како се може радити кад се *хоће* и *умије* радити. То у толико прије што је наше дубоко увјерење, да ће надлежни г. министар као човјек од културе и прогреса, коме је стало више до стварности него до празних ријечи и личних обзира, учинити све да се ова важна и културна установа постави на таквој основи, да се можемо њоме само поносити, а не због ње и пред собом и пред другима црвенити. — **Сл.**

Српске земље

Скупштина „Гајрета“

Сарајево, 7. јула

У сриједу је била у Сарајеву главна скупштина муслиманског друштва „Гајрета“. Како се око престижа у овом друштву боре с једне стране Муслимани, који су у пакту с католицима, а с друге стране независни Муслимани, то је главна скупштина била добро посјећена. На скупштини до споразума није могло доћи, те кад се требао да изврши избор новог секретара, које је смрћу Османа Ђикића упражњено, настала је таква граја између скупштинара, да до избора није дошло. Муслимани, који пактирају са католицима хтјели су силом Бога да продру са својим кандидатом и да протуре свога човјека и ако није достојан тога мјеста, што је изазвало буру негодовања код свију честитих Муслимана, који нијесу могли да дозволе, да и ово друштво пође несретним трагом других муслиманских друштава, која су разни спекуланти и шићарџије приграбили, те је тако био онемогућен сваки рад, те је владин изасланик био принуђен да распусти скупштину. Независни Муслимани били су у већини и избор њиховог кандидата је био сигуран, зато су народни одметници дигли грају и избор осујетили одлагањем скупштине. Власт им је и овог пута ишла на руку.

Тако ће се главна скупштина морати поново да држи.

Сплетке против арх. Михаиловића.

Мостар, 6. јула

Сарајевски лист „Народ“ у 188. броју од 28. априла ове год. донио је биљешку о притварању архимандрита Христифора Михаиловића из манастира Житомислића, на основу пријаве потчињеног му калуђера Симеона Ђаковића, због једног неморалног дјела, као и то, да је на првом испиту оштећена страна изјавила, да није кривица до архимандрита Христифора него до пријавитеља калуђера Ђаковића (љубимца митрополита Петра и Патрикија Поповића), на основу чега је Ђаковић и затворен.

Исти лист у 190. броју од 5. маја донио је подужи чланчић о пуштању на слободу архимандрита Христифора и о затварању калуђера Ђаковића. Том је приликом „Народ“ констатовао: да се поодавно могло наслутити, да се нешто кува противу свештенства у мостарском црквеном суду, и да је коловођа у тој кужини злогласни Патрикије Поповић, редовни члан црквеног суда, као и то, да је рад те котерије био познат и митрополиту Петру Зимонићу; да је из те кужине најприје никла брошира: „Седам кула гроша и дуката“ против арх. Христифора, па иза ње потворна пријава о неморалном дјелу, коју је поднио калуђер Ђаковић, против свога старјешине. При крају чланчића „Народ“ је обећао, да ће у идућем броју открити злонамјерни рад ове духовне котерије, те да ће указати на голотињу и злогласног Патрикија, а и Митрополита Петра, у колико буде узимао учешћа у овоме сплеткарењу, што до сада није учинио.

Ми немамо разлога да посумњамо у дошљедност „Народа“, него тврдо вјерујемо, да ће он своје обећање у хатар истине и испунити, те тиме спријечити даље ударе те паклене котерије на заслужне црквене достојанственике као што је архимандрит Христифор.

Нама је добро познат калуђер Ђаковић као морална пропалица, кога је пок. Митрополит Мандић утрпао Митрополиту Петру, те га је овај из благодарности према пок. Мандићу рукоположио и ако је био увјерен да није достојан за тај свети чин. Тако нам је исто познат Патрикије Поповић са својим авантуристичким пикантеријама и неморалним аферама у рељевској богословији. А знамо добро и Митрополита Петра, да на сваком кораку више протежира и око себе окупља неисправне него ли исправне свештенике. Па и ако нам је све ово добро познато ипак се за сада нећемо дубље упуштати у тамни рад ове духовне ковнице и то из разлога, да не би прејудицирали право „Народу“, да изврши своје обећање и да нам се не би рекло, да хоћемо да утичемо на ток исљеђења, које се сада води по овој работи код окружног суда у Мостару.

Кад „Народ“ испуни своје обећање и када суд изрече пресуду, тада ћемо и ми рећи неколико ријечи из нашега биљежника у хатар истине. А дотле само констатујемо: да је архимандрит Христифор на потпуној слободи, а поп Васо Медан очекује судску казну за броширу: „Седам кула гроша и дуката“. Тако исто и калуђер Ђаковић очекује у затвору заслужену казну за четири злочина: силовање, потвора, лажна свједоџба и пријевара.

По свршетку ове духовне трагикомедије задржавамо себи право, као што рекосмо, да речемо још коју.

Забиљешке

Јавно зло

До сада смо имали безброј прилика да проговоримо о томе како у Биограду има листова, који служе на ругло српске штампе. То као да су почели сад да увиђају и сами они у Биограду.

Орган радикалне странке и полузванични лист у Србији „Самоуправа“ доноси читав чланак о томе, признајући како се многи биоградски листови одају разузданости у правцу личних вријеђања и клеветања, а да су часни изузетци врло ријетки и готово усамљени. „Самоуправа“ указује на то како су многи листови угазили свом снагом у личне моменте, у ниске интриге и ружна сплеткарења. За примјер указује на биоградски лист „Штампу“, за коју вели, да је њен сопственик безброј пута хватан у дрском јавном лагању, најбезочнијим грдњама и клеветама и који је судском пресудом жигосан као туђински слуга. Још за власника тога листа злопознатог Свет. М. Јакшића вели да из њега киптије неизмјерна злоћа и пакост једне онако неваљалим дјелима онакажене индивидуе, да је безброј пута у лагању хватани неваљалац, који као новинар постоји још само по гријешној индолентности читалачке публике, који за своју земљу није никаквог добра учинио, али који јој је зато учинио неизмјерно много зла и који је жигосан за једно хијенско звјерство. Зато изводи закључак: „да је Свет. М. Јакшић неваљалац каквога ова земља још имала није“.

„Штампа“ и њен власник Јакшић први су покренули ону бјесомучну и одвратну хајку противу Црне Горе и њених светиња. Зато су обиљежени у нас још у самом почетку њихове појаве у српској јавности као прокажени. „Самоуправи“ је требало године, па да увиди каква је „Штампа“ и ко је њен власник Јакшић, а читалачкој публици ће требати још године и године, да се одлучи од тога и таквог листа!

Ето, какви су они који дају тон биоградској штампи и којој нијесмо добри.

Боље нам сатисфакције и не треба.

Разговор матера с дјецом

— Превео с руског **Крсто П. Иванишевић**, свршени богослов — (5)

О смјерном и уљудном стајању у цркви

Домъ мой домъ молитвы есть
Лука 19, 46.

За шест дана прије свога страдања, Господ наш Исус Христос, ушавши у храм Божи, изагнао је оне, који су у њему продавали и куповали; изгонећи он је рекао: *„Дом је мој дом молитве, а ви*

гаћа, ни мршавих листова, ни дугачких руку јадника. Гравура је носила одоздо натпис:

«Г. Маје, потомак Петрице, убија мртве за славних јулских дана!» (Прва серија из циклуса Пустоловине госп. Маје).

Господин Маје није могао уздржати узвик. Људи се окренуше. Видјевши смијешна гобавца, ударе у страховит смијех.

— Ох! Боже! Та то је он, то је тај господин Маје!

А кад се Маје скоро угушио у сузама:

— Побјеснио је!... плаче! Не плачи, Маје!

Господин Маје прикупи сву своју снагу и удари у бијег, прогоњен повицима поруге. Нађе улицу својега стана и затвори се. Био је сав сломљен.

V

Од тога часа постаде мученик; умјетникова је карикатура имала срећу. Слике се стадоше множити. Господин Маје постаде славан. Понос сликаров! Господин Маје представљао је најружнијег, најзлобнијег, најгротеснијег, најциничнијег међу грбавцима! Постао је претеча Роберта Макореа. Дијете барикада, по том народни гардиста, господин Маје видје гдје се развија његова повјест у Харихарију, на велику радост читаве једне земље. Напокон га метнуше у пјесму. У Француској се све свршава са пјесмом.

Међутим се Маје, наш Маје, није више усудио изаћи на улицу. Његова је несрећа постала стална.

Дерани су трчали за њим вичући: Маје! Људи га сматраху маском. — Хеј! говорило се, господин Маје, нијесмо више у карневалу!

Маје рече напокон у себи:

— Па добро! Нећу више да излазим.

Даде оставку у министарству и затвори се у собу. Не остављаше је, него у вечер, у тамној ноћи. И није одлазио далеко. У читавој ствари жалио је тек нешто: своје лабудове. Јадник, он их је тако волио!

Једног дана, кад се пењао у свој стан, чује малога Пипона гдје говори матери:

— Нашао сам псетанце! Што ли је ружно Боже мој! Али ипак узећу га. Како да га назовемо?

— Пошто је ружно, викну господин Маје, зовите га Маје!

Дјечак одговори:

— Прекрасна мисао!

VI.

Господин Маје био је већ остарио. Већ није имао сврхе у животу. Од како није ишао на рад, оболио је. Слабио је из дана у дан.

— Напокон, — говорио је, — напокон ћу доскора свршити!

Једног дана легне у кревет. Јако је кашљао. Плућа су му се кидала.

— Напокон! Напокон! — понављаше.

У кући се нијесу за њега много бринули. Пуштаху га, нека умре сам.

Осјећао је, да одлази, као што говораше.

— Идем, да будем сретан, — мислио је. — Ондје горе јамачно нема гобаваца. Моје је срце право и лијепо! Зашто ми учинише толико зла? Умријети сам!... сам!...

Дођоше му двије велике сузе. Без престанка је понављао:

— Мајчице моја!... Јакове!... Мадлено... Боже!

У том часу стругне неко на вратима.

Господин Маје упита слабим гласом:

— Ко је?

Нема одговора.

Понови:

— Ко је?

Господин Маје зачу плачно завијање.

— Ох! — рече тужно насмијан, — ево, опет тај убоги Маје!

Хтједе устати, да отвори, али паде, дубоко уздахне и умре.

Био је њежан и добар. Име његово остаје синоним цинизма и злобе. И ево међутим како постају приповијетке.

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE ĐURĐE CRNOJEVIĆ

начинисте од њега хајдучку пећину". Како су нам поучне те ријечи Светог Еванђеља! Размислимо о њима, дјецо моја, оне ће нам казати та осјећања и расположења душе, с којима треба да долазимо у цркву. Исус Христос, говорећи о храму, рекао је: Мој дом. Тако је у храму јерусалимском обитавао Бог; ово је било мјесто, које је сам Бог изабрао за то, да би се људи — Његова творевина — могли овдје удобније Њему молити, слушали Његов глас. Православна се црква може тим прије називати домом Божјим. Исус Христос овдје пребива својим бићем у тајни Евхаристије (причешћа). Вјера нам Га показује гдје заиста присуствује међу нама. О Боже мој! кад би срца наша била боље проникнута, Твојим светим присуством, тада би Твој дом био и за нас дом молитве, која се састоји у хваљењу Тебе, у благосиљању Твога Светог Имена, у прошењу Твоје помоћи, у исказивању пред Тобом наших биједа!

Јадна дјецо, ви свагда иштете благослова и заштите Боже. Не заборавите пак да се, стојећи у цркви, налазите у присуству Онога, које му је све могуће и који је увијек готов испунити понизну и усрдну молитву. Помислите дјецо моја, шта би било, кад би се одједанпут Господ наш Исус Христос јавио у цркви? Истина, Он не би нашао онијех који тргују, сличних онијема, које је Он некада са срџбом истјерао из храма Јерусалимског; али зар не би тамо нашао онијех, који се моле без усрдности, дјеце немарне и расијане, којој би такође с гласом прекора могао рећи: *Дом је Мој дом молитве?*

Предавати се мислима непоштеним, посматрати људе који улазе и излазе из цркве, расматрати изглед, а по некад и накит људи, који вас окружавају, у мјесто тога да мислите о Богу и о ономе што је Њему угодно, неће ли то бити, дјецо моја, знак непоштовања светога храма, зар то неће бити оскврњавање дома Господњег? То је тежак гријех пред Богом, зато је Господ Исус Христос казнио особитом строгошћу трговце у храму Јерусалимском, Он, који је увијек веома милостив, попустљив и благородан.

Кратке вијести

Тешко стање у Анадолији. Из Анадолије стижу црни гласови. Читава жетва гњили на пољима због нестанице радних снага, које су позване под оружје. Пред ратни суд је стављено више хоџа, који су проповиједали против владе а означавали је као кривца за сељачке невоље.

Турски официри се одмећу. Скадарски официр Али Темин-бег, Арбанас, који је био послан са једним батаљоном у Алезио против Малисора, пријешао је устаницима. Говори се, да ће за њим многи арбанаски официри.

Први женски адвокат у Италији. Римска адвокатска комора одлучила је послије бурне расправе, да госпођа Тереза Лабриола смије без ограничења извршивати адвокатску праксу, дакле да може и бранити код казнених расправа.

Руска војска у Персији. Персиска влада пристала је на захтјеве да Русија може повећати своје козаке у Тебрису са 700 момака и два официра, али под условом, да, као и до сада, персиски козаци буду под командом персиског министарства војног, изјављујући уз то наду, да ће Русија сада склонити своје окупационе чете.

Монархистички покрет у Португалу. У Хафесу је састављен војнички суд за суђење ухваћеним монархистима. Пред овај суд долази као први Јоао Алмеида. Пошто се доказало, да шпањолске власти којечем подупиру португалске монархисте, тужила се влада енглескоме посланику. Енглеска ће одмах у Мадриду посредовати.

Суспендовање аутономије. Из Новог Сада долази вијест, да је министарски савјетник Павле Јовановић прегледао не само с финансиске стране све закључне рачуне српског народно-црквеног фонда, него и испитао тачно читаву управу, те је пронашао многе неуредности. Тврди се, да ће одобрењем министра-предсједника и хрватског бана бити именован за српски црквени фонд кр. повјереник, те да ће дотично ручно писмо бити упућено митрополитском синоду, који се састаје 13. овог мјесеца.

Јукићева парница. Јављају из Загреба, да су у недељу прије подне пуштена из тамошњег затвора судбеног стола још четворица ђака, ухапшена поводом Јукићева атентата. Пуштени су: Врбљан, Симић и Хубер, док четвртога име није познато. Истрага против Јукића и другова већ је у главном довршена, те ће им ваља још ове недјеље бити предана оптужница. До расправе би могло доћи под крај овог мјесеца.

Дневник

Излет Господарев. Овијех дана наша војска врши у велико вјежбе и ноћна гађања, којима присуствују сви мјеродавни војни фактори у нашој земљи. Ради тога је Његово Величанство Краљ у недјељу у вече правио излет аутомобилом у намјери да из ближе расмотри ноћна гађања и војничке вјежбе. Господар је са Цетиња кренуо у 2 сата послије поноћи, праћен министром војним г. бригадиром Митром Мартиновићем, бригадир сердаром г. Јанком Вукотићем и командиром г. Ђузом Ђурашковићем. Код Чева се Господар с пратњом зауставио и посматрао вјежбу војске те је ту остао г. министар војни крај официра, а Његово Величанство Краљ наставио је пут за Никшић, а одатле преко Данилов-града и Подгорице вратио се још истог дана на Цетиње, и не спавајући и не чинећи нигдје дужи одмор.

Био на Тополици. Његово Краљ. Височанство Књаз Нашљедник био је овијех дана на Тополици, одакле се прекјуче вратио на Цетиње.

Допутовао. Нови руски посланик г. Гирс допутовао је на Цетиње на своју дужност.

Нови талијански посланик. За талијанског посланика на Цетињу постављен је г. Томасини, савјетник талијанске амбасаде у Бечу, а г. барон Сквити, досадањи посланик, премјештен је за посланика у Биоград.

Оздравио. Г. Јован С. Пламенац, министар унутрашњих дјела и заступник министра просвјете и црквенијех послова, који је био лако оболио, оздравио је и од понедјељника наставио је свој напорни рад и у једном и у другом министарству.

Нови избори. Како су посланичка мјеста на Цетињу и у Подгорици упражњена промјеном положаја бив. министара, то ће се нови избор извршити 29. о. мј. и 5. августа у недјељу на Цетињу, гдје ће се кандидовати г. Јован С. Пламенац, министар унутрашњих дјела и заступник министра просвјете, а у Подгорици г. д-р Секула Дрљевић, министар финансија. На Цетињу је био посланик г. д-р Л. Томановић, садашњи предсједник Вел. Суда а у Подгорици г. Мило Дожић, садашњи члан Државног Савјета.

Велике побједе побуњеника. Из побуњених крајева долазе вијести о великим побједама, које су имали Арбанаси овијех дана. Јавља се о десеткавању турске војске, великим окршајима и многобројним успјесима Арбанаса. Тако Кореспонденц Биро јавља из Цариграда, да су побуњеници страховито потукли у једној битци турску војску, да је 3000 турских војника што убијено што рањено, да су многе заробили, да су од војске запlијенили много оружја и муниције и да на сваком кораку имају успјеха. Још се јавља о другим великим успјесима Арбанаса, када су многе војнике разоружали а када су на страну побуњеника пријешли многи из редова војске тако, да су турска војска и турске власти постале потпуно немоћне, те чак и сами кајмаками безобзирце бјеже из подручних им крајева.

Нови посланици. У недјељу је био избор посланика у вароши Бару и капетанији луковској, пошто су мјеста посланичка остала упражњена због тога што су г. г. Филип Јерговић и Марко Ђукановић са министарског положаја отишли на положаје којим стичу право на посланички мандат. У вароши Бару сад је за посланика изабран г. Мићун М. Павићевић, секретар Гл. Државне Контроле и познати наш пјесник, а у капетанији луковској г. Михаило Буквић, директор подгоричке гимназије.

Промет странаца. Гласило Словена настањених у Јужној Америци, „Zajednica", која излази у Росарио де Санта Фе у Аргентини, а врло симпатично пише о нашој земљи, поводом нашег чланка о промету странаца у Црној Гори, доноси ове редове:

„Црна Гора, коју је Бог обдарио дивним красотама, бива сваке године све то више посјећивана од богатих путника из Њемачке, Француске, Енглеске и др. Данданас се промет странаца, који путују у љетно доба за забаву све то више умножаје, а особито по нашем славенском Југу, у којем је Црна Гора најљепши алем-камен. Згодно тога ради спомиње „Цетињски Вјесник" нек се све то више подузима све оно што поспјешује долазак странаца, као градњу путева, гостиона, превозних средстава итд. У томе нек се такме држава и појединци, међу којима ће родољубно дјело учинити они Црногорци, којих је срећа послужила у туђини.

Вас браћо Црногорци имаде много у Тандилу, те сте били свједоци свеопће народне жалости кад се срушио познати вам мичећи се камен; тада сте могли видјети како свјестан народ цијени дарове мајке природе. Црна Гора обилује дивним даровима мајке природе: ено нам црногорске светиње, цар планина, високи и поносни Ловћен, у којем толике Виле коло воде, ено нам Орлов Крш, Ђиново Брдо, околица Цетиње, Подгорице, Улцињa, Бара итд.

Одобравамо предлог „Цетињског Вјесника" да се створи организација за промет странаца са сједиштем на Цетињу, и упозорујемо већ сада имућније Црногорце, да се је сјете кад се установи".

Тако у *Америци*, а *овдје* ћуте.

Напад на Дарданеле. У јавности је пуштен глас, да је талијанска флота овијех дана поновила напад на Дарданеле и да их је због тога турска влада опет затворила. Тај глас је одмах оповргнут и оглашен као неистинит, а „Агенција Стефани" објелодањује о навали талијанског ратног бродовља на Дарданеле службени овај communiqué: „Поводом поузданих информација, што их је примило врховно заповједништво нашег ратног бродовља, да турска флота, дотично турски торпиљски дестројери намјеравају предузети изненадну навалу на наше ратне бродове, добили су талијански дестројери налог, да заједно с торпиљаркама крстаре према дарданелском ушћу, продирући што је могуће више према сјеверу. Наша је торпиљска флотила извршила сјасно тај налог, те је неопажено ушла у дарданелски пролаз и допрла до Чанак Калеси (Kale-Sultanie). Ту су је откриле турска утврђења помоћу електричних рефлектора, те су отворила на њу унакрст ватру из тешких и брзометних топова, митраљеза и пушака. Успркос тој паклeној ватри продирала је наша торпиљарска флотила силном брзином према сјеверу, те је допрла чак до мјеста, гдје се налази усидрена турска флота. Наши су дестројери установили, да није могуће предузети успјешни напад на турске ратне бродове, који су у доброј позицији, спремни за одбрану. Сада је наша торпиљска флотила кренула у потпуном реду натраг и успркос жестокој ватри из турских утврђења повратила се без икакве штете. Није наиме оштећен ни један наш брод, нити је страдала момчад. Турске торпиљарке нијесу предузеле напад на нашу флотилу, која је доказала беспримјерну смионост и бравурно извршила дане јој налоге на дику наше ратне мрнарице".

Вјерење. Г. Стано Ускоковић, из Улциња, вјерио се са г-ђицом Смиљаном, ћерком г. Андрије Рађеновића, в. д. члана Великог Суда из Бара. — Честитамо.

Вријеме. Од како је пала киша вријеме се знатно погоршало, па или је облачно или је вјетровито. Вјетар је по неки пут и јачи, те постаје несносан. Па и поред тога промјенљивог времена ипак изгледа на кишу нема. Данас имамо сунчан, али знатно вјетровит дан.

Биљежник

— Српски митрополит Летица вратио се у Сарајево на дужност, пошто му није уважена оставка и пошто је добио потпуну сатисфакцију.

— У мају идуће године држаће се у Паризу конгрес народности.

— За долазак посланика из Париза Веснића у Биоград везују се гласови о министарској кризи у Србији, али се они сад службено демантују као неосновани.

— „Информација" јавља да је положај комесара Цувајa уздрман и да ће га наслиједити Ракоцај.

— За разне инвестиције треба Чешкој зајам од 90 до 100 милиона круна, које ће се подићи издавањем 4½ % облигација чешке земаљске банке.

— Француско-јапанску банку у Токију основао је конзорциј са главницом од 10 милиона јена, те судјелују париске банке са 6 милиона.

— „Аустро-Американа" паробродарско друштво повисиће дионичку главницу од 18 на 24 милиона круна.

— У политичким се круговима тврди, да је српски министар спољних послова Јовановић именован за посланика у Петрограду на мјесто Поповића.

— „Херолд" дознаје из владиних кругова, да ће краљ Виктор Емануел на јесен стићи у Русију, да посјети цара Николу.

— Краљ Петар од Србије отпутовао је у бању Ковиљачу ради лијечења.

— Сабор војводине краљске сазван је за јуче.

— Вијест, да је Турска поново затворила Дарданеле, демантују се.

ОГЛАСИ

П. п. број 5. 35—50

НА ЗНАЊЕ

У мојој кафанској радњи и гостионици држим сваковрсно пиће и велику количину опта, — улици Церовића број 1 и Дечанска улица, пред Владиниом Домом.

Зато молим поштовану господу за што чешћу посјету — а уз горње у радњи имам добар *хармоничан музикалски инструменат* — на захтјев поштованим посјетиоцима.

Цетиње, 2. јула 1912.

С поштовањем,

Р. 51. бр. 40. 3.3 **Васиљ Јовановић.**

НА ЗНАЊЕ

Част ми је јавити поштованом грађанству и г. г. мојим муштеријама, како у унутрашњости Црне Горе тако и са стране, да сам отворио у кући г. Ђурашковића, на Његошевој Риви,

ХОТЕЛ ИТАЛИЈА — HOTEL ITALIJA

Хотел је првога реда, снабдјевен са изврсном кужином, разноврсним домаћим и страним пићем, собе уређене и мобилиране. Услуга брза и тачна, а цијена умјерена.

Подгорица, 1. јула 1912.

Моли за многобројну посјету

Блажо Талијанац — Biagio Soprano

Р. 37. бр. 41. 2.3

ЦРНОГОРСКЕ МАРКЕ са поштанским жигом неоштећене купује

J. Beneš, kapetan

П. п. Бр. 42. (1.2) Goražda (Bosna)

Штампа Кр. Ц. Државне Штампарије.

Власник и одговорни уредник **Радомир Кривокапић Орлински.**

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE ĐURĐE CRNOJEVIĆ